

Laaja-alainen osaaminen, oppiaineiden yhteistyö ja eheyttäminen

Hannele Cantell

Dosentti

Aineenopettajan koulutuksen johtaja

OKL, Helsingin yliopisto

[Esitykseni sisältö]

- Laaja-alaisuuden ja kokonaisvaltaisen oppimisen tarve
- Käsitteitä
- Haasteita ja ratkaisuja
- Eheyttävät oppimiskokonaisuudet opetussuunnitelmaluonnoksissa
 - Perusopetus, esiopetus
- Onnistuneita esimerkkejä

[Esityksen lähestymistapa]

- Opetuksen eheyttäminen –
Hieno, mutta samalla haasteellinen
mahdollisuus

”Parhaista aineksista voi syntyä se ihanin kakku. Tai täysi floppi.”

Koulua ympäröivä maailma muuttuu

Lähde: Irmeli Halinen, OPH

Mitenkäs minä tämän oikein hahmottaisin?

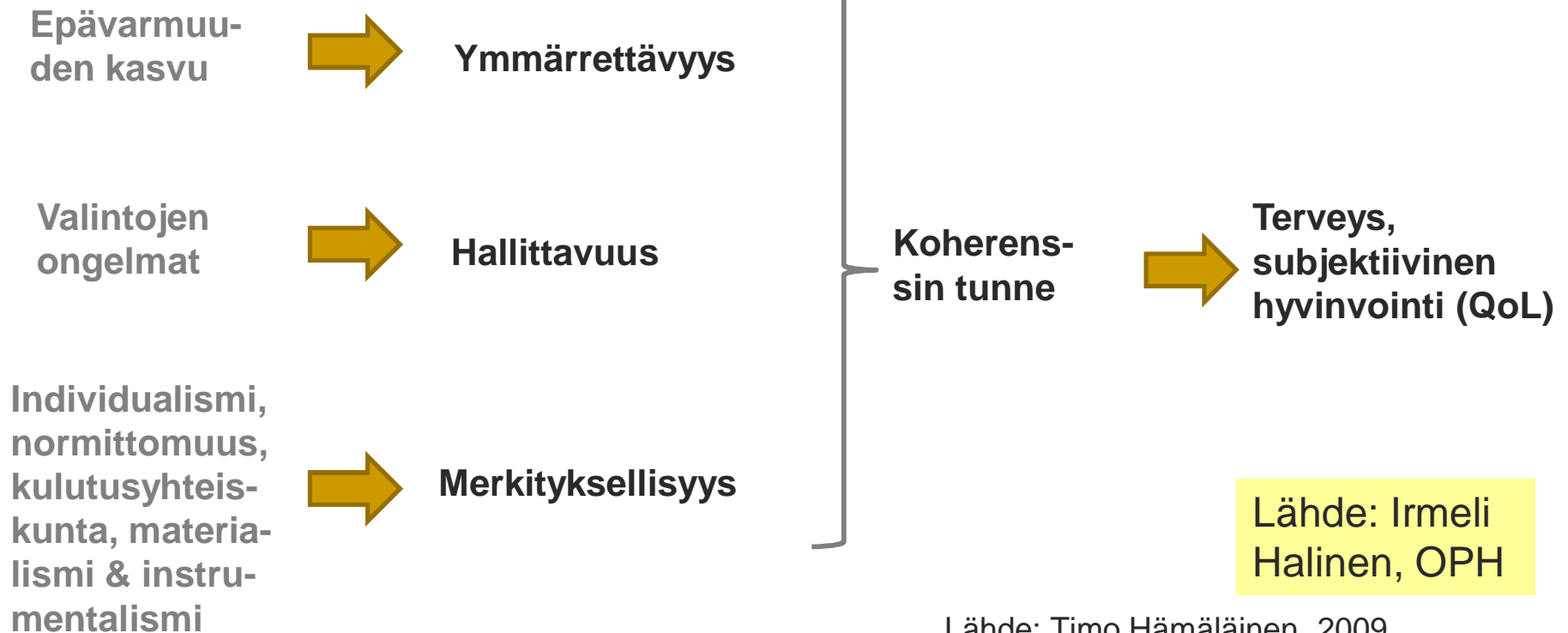
This map
is not
working!

- Ilmaston lämpeneminen
- Terrorismi
- Talouden globalisaatio
- Työelämän muutos
- Maahanmuutto
- Yhteiskunnan polarisoituminen
- Finanssi-, talous- ja velkakriisit
- Jokela, Kauhajoki, Utoya
- Arabimaiden vallankumoukset
- jne.

Lähde:
Irmeli
Halinen,
OPH

Yhteiskunnallinen murros ja henkinen hyvinvointi

Lähde: Timo Hämäläinen, 2009
(Aaron Antonovsky;
Monica Ericsson & Bengt Lindström)

[Lapsen näkökulma?]

- Miten maailman muutokset ilmenevät lapsen kannalta?
 - arjen elämässä
 - oppimisessa

[Käsitteistä]

- Rinnakkain käytetään ainakin seuraavia
 - Ilmiöoppiminen, ilmiöperustainen oppiminen (huom. ilmiö laajasti ymmärrettynä, ilmiö luonnontieteissä)
 - Teemaoppiminen
 - Aihelähtöinen oppiminen

 - Eheyttäminen (eheä, ehyt, kokonainen)
 - Tiedonalalähtöinen eheyttäminen

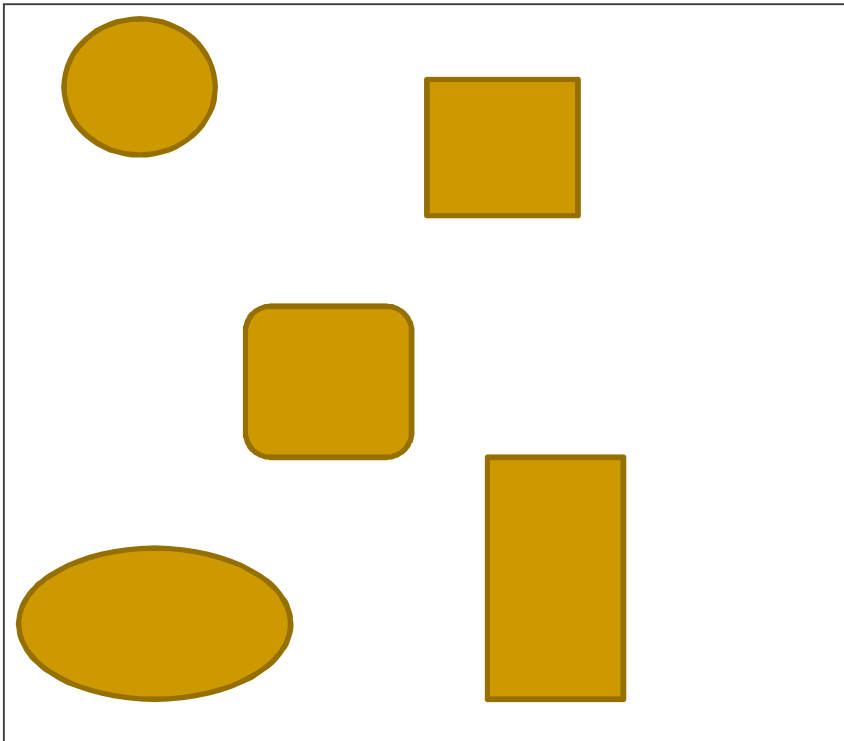
 - Projektioppiminen

Käsitteitä Pro lukio –yhdistyksen tuntijakoon
liittyvässä kannanotossa 17.5. ja
lehdistötiedotteessa 22.5.

- *teemaopinnot*
- oppiainerajat ylittävät *ilmiöpohjaiset opintokokonaisuudet*
- *moniaineiset opintokokonaisuudet*

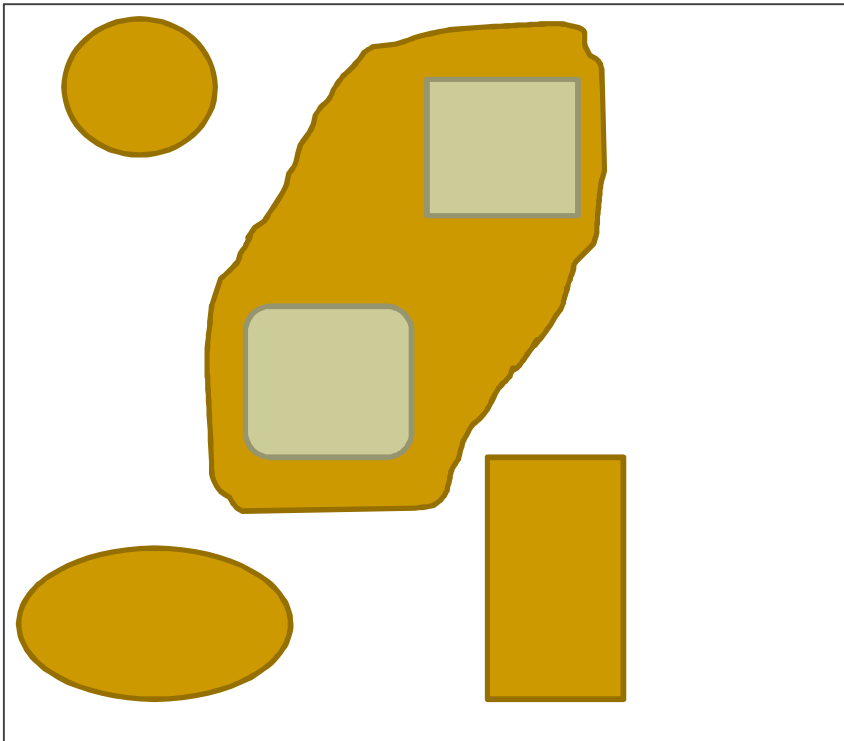
Oppiaineet suomalaisessa peruskoulussa

Yksittäiset oppiaineet

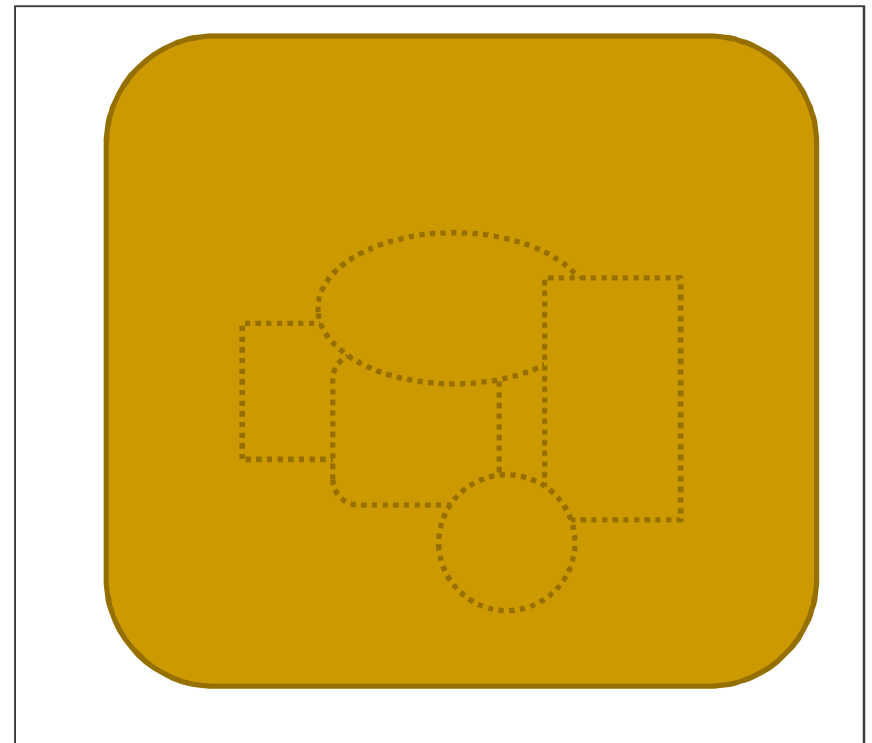
Oppiaineet suomalaisessa peruskoulussa

Monitieteinen lähestymistapa joihinkin aiheisiin

Oppiaineet suomalaisessa peruskoulussa

Tieteiden integraatio

Esimerkiksi ilmastonmuutoksen opiskeleminen monitieteisesti ja tieteitä integroivasti

Monitieteinen, oppiaineittainen oppiminen

Historian näkökulma

Maantieteen näkökulma

Kielten näkökulma

Jne. eri aineiden näkökulmat

Integroiva, eheyttävä oppiminen

Kysymyksiä

Tiedonhankintaa eri alojen näkökulmistä

Uuden tiedon ja ymmärryksen rakentuminen

[Paras tie ymmärtämiseen?]

- Oppiaineet erikseen
- Tiedonalat integroiden?

[Huomioitavia seikkoja]

OPPIAINEET JA SISÄLLÖT

- Oppiaineiden omaleimaisuuden säilyminen
- Käsitteellisen ymmärryksen karttuminen ja syveneminen, käsiteklusterien muodostuminen johdonmukaisesti
- Tietoaineksen pirstaleisuus ja eheys
- Integraatiovaihtoehdot ja ”korit”
- Tietoaineksen karsiminen ja arvottaminen

[Huomioitavia seikkoja]

TOTEUTUS JA OHJAUS

- Opettajan rooli
- Opettajan ammattitaito
- Opettajankoulutus, täydennyskoulutus
- Opettajien yhteistyö ja –suunnittelu, koulun toimintakulttuurin muutos
- Resurssit, aika, tilat jne.

Ohjattu eheyttäminen

Oppilaslähtöinen eheyttäminen

- Eheyttävä teema perustuu opettajan esittämään kysymykseen, esim. ”Miksi säätilat muuttuvat ja lämpötilat laskevat syksyllä?”. Opettajalla on jokin tavoite, mihin oppimisessa pyritään.
- Eheyttäminen pohjautuu oppilaiden tekemiin kysymyksiin. Oppimisprosessi suuntautuu oppilaiden kiinnostuksen mukaisesti.

(Ilmiölähtöisen) tekemisen harha

- Toiminnallisuus, kokeellisuus, oppilaskeskeisyys tai erilaisten oppimisympäristöjen käyttö sinänsä eivät takaa hyvää oppimista...
- On korostettava oppimisen merkityksiä, tavoitteita, ajattelua ja ymmärrystä sekä asioiden soveltamista eri tilanteisiin.

[Tulevaisuuden oppiminen]

■ Ehyt?

■ Monialainen?

Miksi koulutuksen uudistumista tarvitaan?

MIKSI?

- Maailma muuttunut olennaisesti 2000-luvun alun jälkeen

MITÄ?

- Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen on muuttunut. Tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisen taitoja.

MITEN?

- Opetuksen sisältöä, pedagogiikkaa ja koulujen työkäytänteitä on tarpeen tarkastella ja uudistaa suhteessa toimintaympäristön ja osaamisen muutoksiin

[Uudistuksessa ratkaistavia kysymyksiä]

Lähde: Irmeli
Halinen, OPH

- Mitä on tulevaisuuden sivistys? Millaista osaamista tarvitaan? Miten työskennellen voitaisiin parhaiten edistää oppimista ja osaamisen kehittymistä?
SUUNTA
- Miten muutos toteutuu kuntien ja koulujen toimintakulttuurissa sekä jokaisella oppitunnilla?
TOIMINTA
- Millaisia taitoja opettajat ja koulun muu henkilöstö tarvitsee? **OSAAMINEN**
- Mikä on opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman merkitys opettajan ja kouluyhteisön työn ohjaajana ja tukijana? **NORMIT**

Mitä?

Miten?

- Jos haluat vahvistaa uteliaisuutta, salli kyseleminen
- Jos haluat kehittää ongelmanratkaisutaitoa, kytke asiat tosielämän ongelmiin ja kannusta oppilaita etsimään ratkaisuja yhdessä
- Jos haluat edistää ymmärrystä, liitä eri oppiaineisiin kuuluvia asioita toisiinsa
- Jos haluat kasvattaa yhteiskuntaa rakentavia kansalaisia, edistä kaikkien mukanaoloa ja osallistumista, anna tilaisuuksia vaikuttaa ja edistä myönteistä - ei kielteistä - kriittistä ajattelua
- Jos haluat vahvistaa oppijan itsetuntoa ja oppimismotivaatiota, anna rakentavaa ja rehellistä palautetta. Älä koskaan nolaa oppijaa.

Lähde:
Irmeli
Halinen,
OPH

Perusteiden valmistelua ja kirjoittamista ohjaavat periaatteet

- Kestävä tulevaisuus
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- Oppilaiden tarpeiden huomioonottaminen, hyvinvoinnin ja muiden oppimisen edellytysten tukeminen
- Perusopetuksen yhtenäisyys ja eheys, työn jatkumot
- Kansainvälisyys, globaali vastuu
- Kieli- ja kulttuuritietoisuus
- Teknologinen muutos, tiedon kanssa työskentely
- Laaja-alaisen luku- ja kirjoitustaidon haasteet

Laaja-alainen osaaminen perusteluonnoksessa

Mitä on laaja-alainen osaaminen?

- Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden, toimintakyvyn ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta
- Tukee opetuksen eheyttämistä.
- Edellyttää oppiainerajat ylittävää yhteistyötä
- Tavoitteet kuvataan koulun toiminnan ja opetuksen tavoitteina

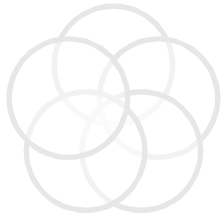
Mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen keskeiset alueet?

- Ajattelu ja oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Monilukutaito
- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- Työelämätaidot ja yrittäjäyys
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja vastuullisuus

Muuttuva yhteiskunta

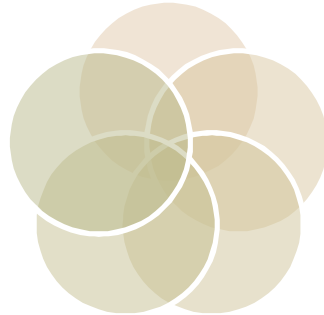
L a a j a - a l a i n e n o s a a m i n e n
Tiedon ja taidonalat

Eheä päivä

Eheytetty opetus

Lasten kiinnostuksen kohteet

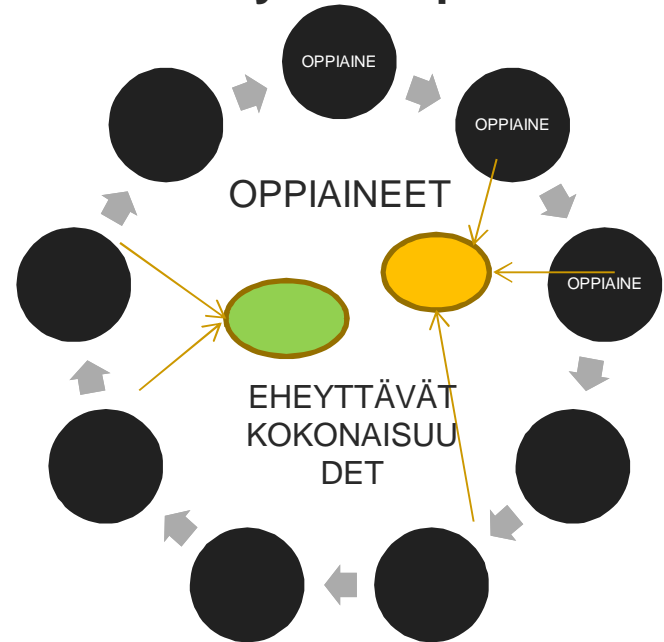

Yhteiset tavoitteet

ESIOPETUS

Uudistuva päivähoito ja
varhaiskasvatus

Oppiaineopetus
Eheyttävä opetus

V A R H A I S K A S V A T U S P E R U S O P E T U S
O P P I M I S E N P O L K U

KEHITYS – KASVATUS – OPPIMINEN - HYVINVOINTI

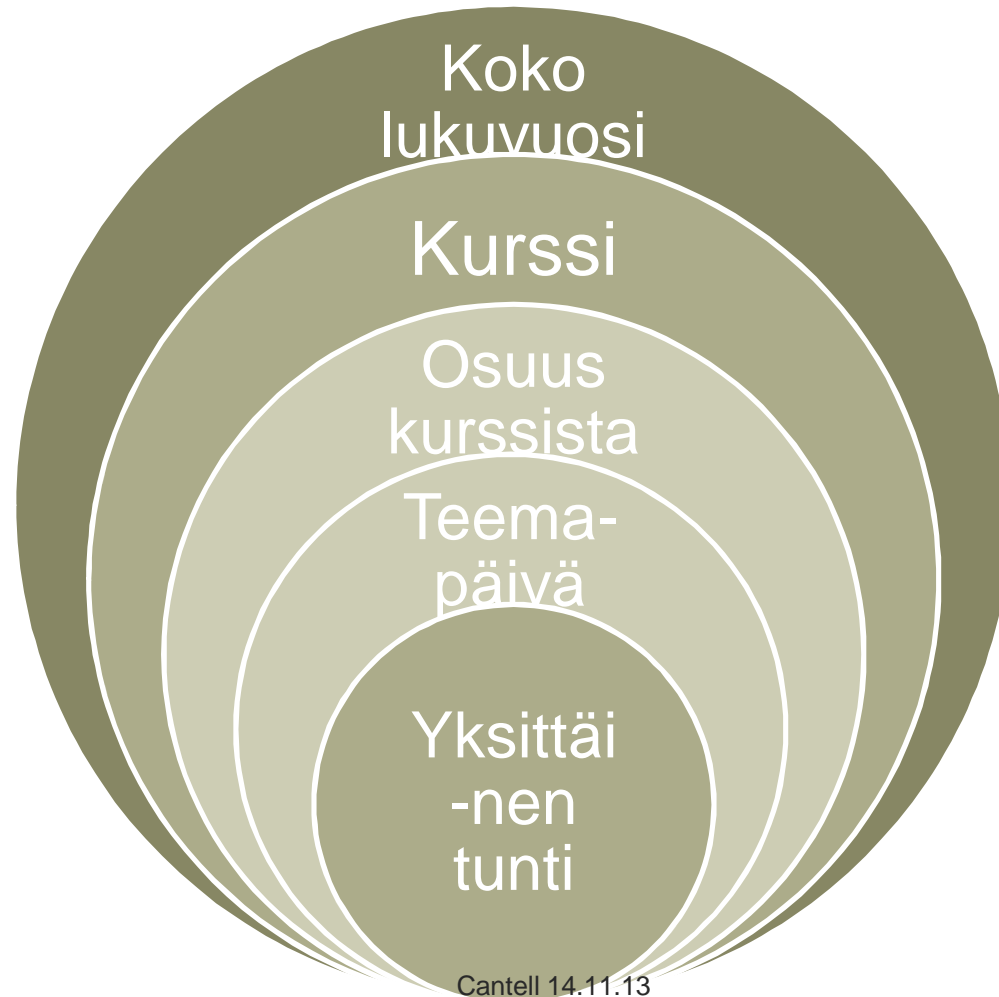
Cantell 14.11.13

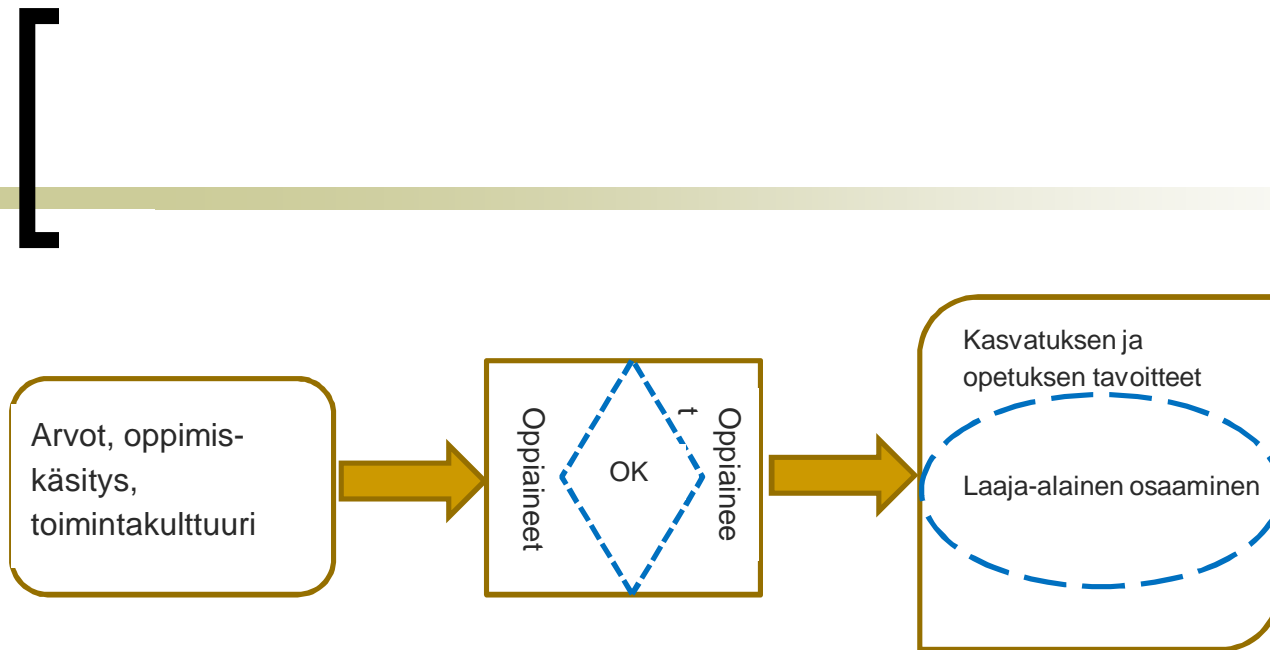
Lähde:
A-S
Holappa,
OPH

[Eheyttämisen toteuttaminen]

- Eheyttävät oppimiskokonaisuudet koko koulun toiminnassa
- Eheyttävät oppimiskokonaisuudet oppiaineiden yhteistyönä
- Eheyttäminen yksittäisten oppiaineiden sisällä

[Eheyttämisen laajuus]

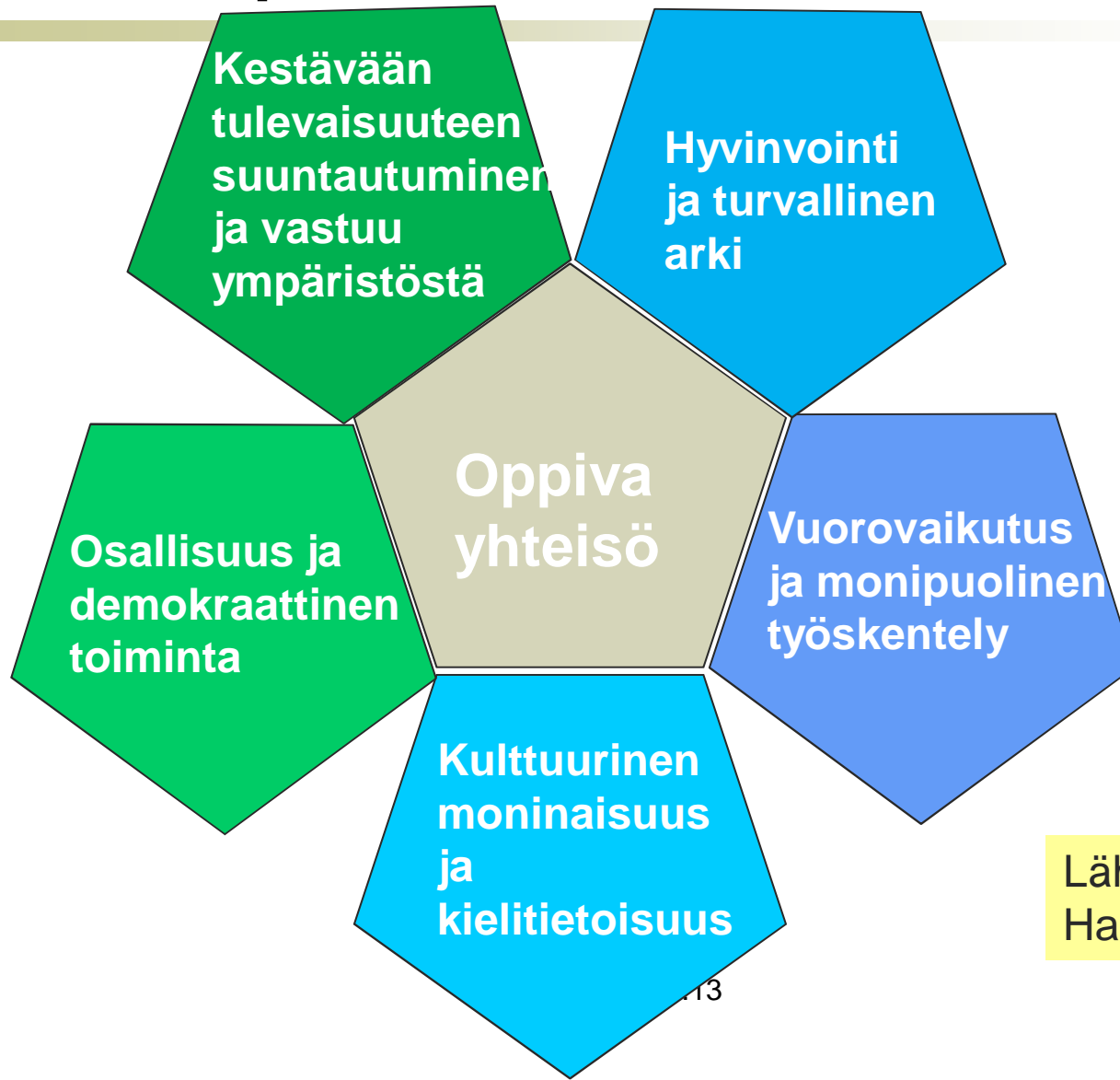

Eheyttävät oppimiskokonaisuudet (OK) ovat perusopetuslain tarkoittamia aihekokonaisuuksia. Luonteeltaan ne ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden tehtävänä on vahvistaa kasvua ihmiseksi ja vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi ja luoda perustaa yleissivistykselle. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja, oppimiskäsitystä ja toimintakulttuuria sekä tukea erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

[IDEA]

- Aihekokonaisuuksista eheyttäviin oppimiskokonaisuuksiin
- Velvoite
- Ei erillistä tuntiresurssia tuntijaossa
- Osa kaikkien aineiden opetusta

Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri perusteluonnoksessa

Lähde: Irmeli Halinen, OPH

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet

- Opetus on kokonaan eheytettyä. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt jäsentyvät oppimiskokonaisuuksiksi, jotka sisältävät eri tiedon- ja taidonalojen näkökulmat:
 - Ilmaisun monet muodot
 - Kielen rikas maailma
 - Minä ja meidän yhteisömme
 - Mielenkiintoinen ympäristöni
 - Kasvan ja kehityn Cantell 14.11.13

Ilmaisun monet muodot

Lapsi saa kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Työskentelyn lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia rohkaistaan käyttämään ilmaisun eri muotoja sekä kertomaan ideoistaan, työskentelyprosessistaan ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Työn tuotoksia tarkastellaan yhdessä ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä kuten esimerkiksi piirtimiä, värejä, soittimia, rakentelumateriaaleja, tietokonetta sekä muita digitaalisia työ- ja viestintävälineitä. Opetuksessa hyödynnetään lähiseudun kulttuuritarjontaa ja -ympäristöjä.

Kielen rikas maailma

- Tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Esiopetuksessa laajennetaan lasten sanavarastoa sekä tuetaan kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten lukutaidon kehittymistä tuetaan yhdessä harjoitellen sekä rohkaisten lapsia tuottamaan itse tekstejä. Oppimisympäristöjen tulee tarjota runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Opetuskielen lisäksi lapset saavat leikkillisesti tutustua johonkin muuhun kieleen. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

[Minä ja meidän yhteisömme]

- Lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan herätetään ja lasten osallisuutta toimintaympäristössään vahvistetaan. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa vahvistetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitoja. Opettajan johdolla lapset tutustuvat niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja annetaan tilaa heidän pohdinnoilleen ja ihmettelylle. Oppimiskokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Mielenkiintoinen ympäristöni

- Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matematiikan oppimiselle ja matemaattisen ajattelun kehittymiselle. Lasten kiinnostusta matematiikkaa kohtaan tuetaan ja heitä ohjataan kiinnittämään huomiota arjen tilanteissa ilmeneviin matemaattisiin ilmiöihin. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Lapset saavat kokemuksia ja tietoa luonnosta ja kestävän kehityksen periaatteista. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan rakennettua lähiympäristöä ja ympäristön teknologisia ratkaisuja. Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen ja mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja etsimään arjen ongelmiin ratkaisuja yksinkertaisten harjoitusten ja yhteisen pohdinnan avulla. Opetuksessa harjoitellaan tekemään yksinkertaisia muistiinpanoja eri välinein sekä esittämään tuloksia eri keinoin.

[Kasvan ja kehityn]

- Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja he alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoja turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

[Onnistuneita esimerkkejä]

Esimerkki 1: Eheyttäminen oppiaineen sisällä

- Aihe: avaruus
- 1 lk
- Viikin normaalikoulu, opetusharjoittelu
- Kesto noin kolme viikkoa
- Oheisoppiaineet: musiikki, kuvataide, äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka

-
- Näytä tässä Tuijan kuvat.

Esimerkki 2: Koulun teema: Osallistuva kansalaisuus

- Kontulan ala-aste 1,2 ja 3-luokat
- Yhteistyössä HY OKL:n kanssa

[3-luokka]

- kahden päivän kokonaisuus
- Erityisteemat: lapsen oikeudet, kansalaiseksi kasvaminen, äänestämisen, vaikuttaminen, yhteisöllisyys
- Oppiaineet: Äidinkieli ja kirjallisuus, historia ja yhteiskuntaoppi, ympäristö- ja luonnontieto, kuvataide

[1-luokka:]

- Erityisteemat: Elämänkaari ja kasvaminen: muistot, yhdessä oppiminen, välittäminen ja huolenpito
- Oppiaineet: Ympäristö- ja luonnontieto, terveystieto, äidinkieli ja kirjallisuus, käsityö, historia

[2-luokka]

- Kulttuuri-identiteetti Kontulassa
- Yhteistyö kirjaston kanssa
- Maastossa oppiminen
- Oppiaineet: Ympäristö- ja luonnontieto, liikunta, äidinkieli- ja kirjallisuus, kuvataide

[Muita onnistuneita kokemuksia]

[Ajatuksia OPS-työlle]

- Miten eheyttäminen tukee tiedonalojen käsitemaailman haltuunottoa ja maailman ymmärtämistä?
- Realistisuus: ajankäyttö, opettajien taidot, koulun toimintakulttuuri
- Rohkeus arvottaa: rohkeus karsia ja priorisoida, rohkeus kokeilla erilaisia jäsentelyitä
- Jokaisen oppiaineen tähtäimenä arvopohjaan nojautuva laaja-alainen osaaminen

Canva 14.1.2023

Mitkä tärkeät asiat auttavat minua oppimaan ja viihtymään koulussa?

(Helsingin koulujen
oppilaskuntien
arvopohdinta 2013)

KIITOS!